

Het respect voor het gezag is tegenwoordig ver te zoeken. © ANP

Het gezag is besmeurd maar nodig

OPINIE - De auteur is Bas van Stokkom, socioloog en werkzaam aan de Radboud Universiteit. Hij is auteur van onder meer 'Wat een huffer! Ergernis, lichtgeraaktheid en maatschappelijke verzuivering'.

Eindhovens Dagblad
Bas van Stokkom 16-12-16

De agressie en het gebrek aan respect waarmee de politie te maken heeft, aldus Frank de Vetter in het ED van 7 december, is tekenend voor de deplorabele toestand van de publieke moraal.

Op satirische wijze zette politieman Frank de Vetter de dilemma's van het politiewerk uiteen (ED 7 december). Overtrokken maar herkenbaar.

Etterbakjes die agenten voor paal zetten en het filmpje op YouTube plaatsen. Een dronken meute die 's nachts verbaal helemaal los gaat op de aanwezige agenten. De scheurende automobilist die meent dat oom agent boeven moet gaan vangen. De Vetter hekelt de gewoonte een grote bek op te zetten wanneer de belangen van 'bv-ik' in het gedrang komen. Alle tegenslag en hinder is te wijten aan een falende overheid.

Deplorabele toestand

Tien jaar terug heb ik het verbale geweld tegen agenten in Amsterdam bestudeerd. Ik kwam drie patronen tegen in de processen verbaal en klachtbrieven van burgers. Ten eerste, het uitschelden van de politieman is 'je mening geven' en dat is toch een 'groot goed'. Ten tweede, waar bemoeit die politieman zich mee? Staande houden is lastig vallen. En ten derde, die agent meent dat hij 'boven mij' staat en mij de les mag lezen.

Die patronen illustreren in kort bestek de deplorabele toestand van de Nederlandse publieke moraal. De burger mag niets in de weg worden gelegd en de overheid is de boeman. Geen wonder dat Nederland halfslachtig is met de naleving van regels. De tragikomedie van het verbod op roken, drankverbod voor minderjarigen en niet harder rijden dan 120 blijft zich maar voortslepen.

In de publieke ruimte houden burgers zich afzijdig. Ze bedenken zich wel drie keer voor ze ingrijpen bij agressie of het lawaai van bullebakken. Het gevolg is dat het recht van de sterkste is gaan gelden. Bovendien zou iemand aanspreken op kwetsende bewoordingen of intimiderend gedrag getuigen van bedilzucht. Dat druist in tegen 'mijn vrijheden' en iedereen heeft tenslotte 'het recht' te beledigen. Dat leidt tot een merkwaardige rolwisseling, want de hufter claimt de slachtofferrol. Geert Wilders is er uitermate bedreven in.

Scoren en roem oogsten

Ook commerciële frames in de mediawereld gebieden tot provocatie en aanstoot geven. Film, pop en reclame moedigen opstandig gedrag - het iconisch beeld van de rebel without a cause - furieus aan. Woede geeft de machoman status. En wie oprechte emoties vertolkt heeft altijd gelijk. De

woede-industrie van GeenStijl en verwante shocklogs geeft vrij baan aan feitenvrij raaskallen. Reaguurders voelen zich eindelijk verlost van de last van redelijkheid en fatsoen. Die verdwazing neemt ook regelmatig bezit van de zogenaamde sociale media. Geen schijn van kans voor het nuchter corrigeren van onjuiste berichten of gemanipuleerde filmpjes, of het moet in de overtreffende trap van beschuldiging.

Ook bij YouTube-treiteraars en relvloggers is de 'bv-ik' de boventoon gaan voeren. Scoren en roem oogsten, maakt niet uit waarmee. Twitter en Facebook geven de brutalen vrij spel. Megaconcerns als Google wrijven zich in de handen, want adverteerders happen toe. Merkwaardig genoeg kunnen die internetmiljardairs nog altijd goede sier maken met een progressief aura van vrijheid en blijheid voor elke wereldburger.

De politiek zou tegenwicht kunnen geven. Maar veel politici laten zich binnen het competitieve mediaframe meesleuren om opponenten onderuit te halen. Aandacht is verzekerd. Politici laten na te vertellen dat zij het algemeen belang moeten dienen. Zij appelleren liever aan de onvrede van het volk en schakelen vervolgens snel over op anti-overheidsretoriek. De komende maanden staan ons weer electorale moddergevechten te wachten waar Pauw nu al van smult. Liberale en libertaire politici vinden dat het vrije woord geen enkele inperking duldt. Dat heeft er ongetwijfeld aan bijgedragen dat beledigingen en haatuitingen respectabel zijn geworden. Ter illustratie, premier Rutte haalde als Kamerlid de omstreden prenten van Nekschot - Anne Frank copulerend met de profeet Mohammed - naar de Tweede Kamer.

Fatsoen

Hoe deze verhuftering te keren? Fatsoen staat in een kwade reuk: die uiterlijke vorm laat geen emotionele oprechtheid toe. Hypocriet en 'dus' politiek correct. Toch zijn er aanknopingspunten. Rekening houden met anderen: thuis, op school en op kantoor doen we niet anders. Waarom dan niet op internet, op straat of in de trein? Gezag is besmeurd maar we zijn er op aangewezen. Mensen die spontaan het voortouw nemen en conflictsituaties vlot trekken. De meeste burgers zijn bereid daaraan mee te werken, maar we zijn het verleerd. Ook matiging, zelfcontrole en nuance

hebben een slechte reuk. De commercie is er faliekant op tegen. Toch hebben we zelfrelativering nodig, vooral het besef dat we vaak onnodig hoge eisen stellen en een grote bek geven als we niet snel worden bediend. De satire van Frank de Vetter nodigt uit tot een perspectiefwisseling: die hufter zit uiteindelijk in ons allemaal.